

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר' **משה שניצר**
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק
 כולל דחסידי סוכטשוב
 כולל "סנה משה"
 ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
 בית מדרש
 למגידי שיעור "דף היומי"
 חתום סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה רודפת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א ♦ לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 1315

מסכת בבא בתרא מ' - מ"ו ♦ אהלות י"ה, ט' - נגעים א', ג'

בס"ד, כ"ט תמוז תשפ"ד

השבוע בגליון

- ♦ סעודה לרגל התחלת מצווה, נחשבת סעודת מצווה?
- ♦ כתיבת ספר תורה בשותפות
- ♦ מדוע סעודת אירוסין נחשבת לסעודת מצווה?
- ♦ העתקת קברו של הגאון רבי מרדכי בנעט זצ"ל

- ♦ האם מותר להנות מדברי תורה?
- ♦ עיקר מצוות לימוד התורה להיות שש ושמוח

- ♦ כלה שקיבלה מבעלה מתנה חשאית
- ♦ מקבל "מתנה סמויה" שחטף את המתנה
- ♦ "חזקה" על מפטיר יונה - כיצד ובאלו תנאים
- ♦ אין "חזקה" על שטיפת רצפות בבית כנסת

ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם
להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

חלומי של הנרי

הסיפור הבא אינו עובדה וגם לא מעשה. הוא לא התרחש, וככל הנראה גם לא יתרחש לעולם. יום אחד, כך מספרים, נפגשו שני מלאכים בכירים, אי שם בשמי רום. מלאך אחד היה ממונה על החלומות ורעהו - על ההצלחות. השניים פתחו בשיחה נרגשת על אודות עיסוקם. מלאך ההצלחות סיפר על עני מרוד שהוא העלה אותו לגדולה בהבזק של רגע, ומלאך החלומות סיפר על חלום ארוך ומוצלח שהוא זימן לפלוני אלמוני. השניים נפרדו לא לפני שהבטיחו זה לזה להיפגש שנית ולהמשיך לספר זה לזה את מעלליהם. משנפרדו השניים, גמלה החלטה בליבו של מלאך החלומות, כי הלילה הוא יפעיל את כל קסמיו ויעולל חלום שכמותו לא היה.

★ ★ ★

דף מ/ב מתנתא סמיירתא לא מגבינן

כלה שקיבלה מבעלה מתנה חשאית

בסוגיינתנו מבואר, כי הכותב שטר מתנה לרעהו בחשאי, תוך הסתרת הדבר מאחרים לבד מן העדים, אין מתנתו מתנה, משום שהתנהגותו מוכיחה, שכתובת השטר נועדה להחניף ל"מקבל המתנה" כביכול, ותו לא (רא"ש). על גדרה של הלכה זו נוכל לעמוד מן המעשה הבא שאירע לפני כחמש מאות שנה.

מעשה באלמנה שהודיעה לבית הדין אשר מונה לטפל בירושת בעלה, כי בידיה כלי כסף וכלי זהב מסויימים, אשר בעלה המנוח הקנה לה אותם בשבעת ימי המשתה שלאחר נישואיהם, תוך שהוא ציין בפניה כי עליה לשמור בסוד את דבר המתנה, משום שאינו חפץ שיוודע ברבים כי בעל ממון הוא. אחד מרבני עיר הורה, כי מתנה זו אינה מתנה, מאחר שהבעל ביקש להסתירה, וכמבואר בסוגיינתנו.

יש לחלק בין מתנה חשאית לכתובת שטר בחשאיות: אולם, המהר"ם אלשיך (שו"ת סי' צ"ט) כתב בתשובה לשאלה, כי חלילה מליטול מיד האלמנה את כלי הכסף וכלי הזהב. שכן, סוגיינתנו מתייחסת למצב בו הנותן לא העביר את המתנה עצמה לידי המקבל, אלא כתב שטר בלבד. או אז, כאשר השטר נכתב בחשאיות, הרי זו הוכחה לכך שאין בו מאומה. אולם, כאשר המתנה עצמה נמסרה לידי המקבל, היא מעשה ההקנאה חשאי ככל שיהא, מתנתו חלה, שהרי לו לא היתה כוונתו תמימה, כלום היה מוסרה לידי המקבל?

בשורות הבאות נדון בשורשי הלכה זו, שמתנה סמויה אינה מתנה. כידוע, "דברים שבלב אינם דברים", ולכן, המקדש אשה אינו יכול לטעון לאחר מכן כי חשב בליבו שאין כוונתו לקדשה. לפיכך, יש להבין, מדוע שטר שנכתב כדת ונחתם כדין על ידי עדים, אך ניתן בחשאי אינו חל?

לעילוי נשמת

הר"ר **משה בורנשטיין** ז"ל ב"ר צבי הלוי ז"ל

נלב"ע ה' באב תשנ"ג תנצב"ה

הונצח ע"י בני המשפחה שיחיו

זעילוי נשמת

הר"ר **אלעזר ישראל מי-זהב** ז"ל

ב"ר אברהם ז"ל
נלב"ע ד' באב תשל"ט

תנצב"ה

הונצח ע"י ידידיו משפחות
מנחם ואוריאל מי-זהב שיחיו

זעילוי נשמת

מרת **חנה יהודית בלכר** ע"ה

ב"ר שבח ז"ל
נלב"ע כ"ח בתמוז תשס"ט

תנצב"ה

הונצחה ע"י חתנה ובתה
הר"ר אריה ודורה יעקבסון שיחיו - ת"א

זעילוי נשמת

מרת **שרה רבקה ברלינר** ע"ה

ב"ר מאיר ז"ל
נלב"ע כ"ח בתמוז תשס"ו

תנצב"ה

הונצחה ע"י חתנה ובתה
הר"ר אבי ומאירה שנור הי"ו

לעילוי נשמת

הר"ר **בלע קידרון קינדרמן** ז"ל ב"ר אהרן ז"ל

נלב"ע כ"ח בתמוז תשע"ז תנצב"ה

הונצח ע"י אשתו וילדיו שיחיו

בש"ת באר יצחק (אבה"ע סי' י) מביא שני הסברים לכך. א. "דברים שבלב אינם דברים" נאמר רק כאשר אדם עשה מעשה המעיד על כוונתו הרצינית, או אז אין הוא נאמן לטעון שחשב בליבו לבטל את מעשהו. אולם, גמרתנו מסתפקת באומדנא של דעת בני אדם, והספק הוא, אם הנותן מתנה נסתרת מתכוון לתיתה בכל לבו או לא. אמור מעתה, כי מעשה כתיבת השטר עצמו כלל אינו מוכיח בבירור על כוונתו, ולפיכך, יש להותיר את החפץ בידי מחמת הספק. ב. חז"ל בסוגייתנו קבעו, כי החשאיות בה כותב השטר עטף את מעשה הכתיבה, מהווה **אומדנא ברורה שאין עליה עוררין**, כי כוונתו לא היתה רצינית, וממילא אין כאן "דברים שבלב" המפוקפקים ואינם מאומתים.

מקבל "מתנה סמויה" שחטף את המתנה: ההבדל בין שני טעמים אלו בולט כאשר נבוא לדון מי הבעלים של החפץ שניתן במתנה ונחטף על ידי מקבל המתנה. לפי ההסבר השני, עליו להשיב מתנה זו לבעליה, שהרי ברור לנו שה"נותן" לא התכוון לתת מתנה. לעומת זאת, לפי ההסבר הראשון, שהמתנה לא חלה מחמת הספק, **שאינו אנו יודעים** אם באמת התכוון לתת את המתנה, אין להוציא את המתנה מידי החוטף, שהרי זה ממון המוטל בספק.

ואכן, הטור (ח"מ סי' רמ"ב) מציין את מחלוקת הראשונים בנושא זה, כאשר לדעת הרא"ש על החוטף להחזיר את המתנה לבעליה. אך הרמ"ה חולק עליו, ולדעתו אין הוא מחוייב לעשות כן.

דף מא/א כל חזקה שאין עמה טענה

"חזקה" על מפטיר יונה - כיצד ובאלו תנאים

משנתנו קובעת כלל בסיסי לגבי קרקעות האומר, "כל חזקה שאין עמה טענה - אינה חזקה". היינו, שהייתו של אדם בנכסי דלא נידי אין בה להוכיח שהנכס נרכש על ידו מבעליו, ורק כאשר היושב בנכס טוען, כי הוא רכש אותו מבעליו, אזי, "חזקתו" בנכס משמשת כהוכחה וכסיוע לטענתו. לעומת זאת, לדעת ראשונים רבים, אין הדין כן ב"חזקת תשמישים", היינו: כאשר אדם נוהג להשתמש באופן מוגבל בחצר הזולת, כגון, שנוהג להשעין קורות על כותל של חברו. אדם זה אינו חייב לטעון, שבעל החצר התיר לו להשתמש בנכס באופן מפורש, אלא רשאי הוא להסתמך על השימוש עצמו בנכס כהוכחה להיתר זה [4].

ההבדל בין חזקת קרקעות לחזקת מטלטלין: ההבדל בין דיני חזקת קרקעות לדיני חזקת תשמישים נובע מכך, שאדם מן היישוב אינו נוהג להקנות את נכסו לאחר רק משום שהלה התיישב בו. לפיכך, על המחזיק בנכס לטעון כי ישיבתו בו נובעת מרכישתו מידי בעליו, אך לא נאמין לו אם הוא יטען, כי עצם ישיבתו בקרקע ושתיקתו של בעליה מוכיחים על הסכמתם להעניקה לו. לעומת זאת, סביר להניח, כי אדם טוב לב יסכים שחבירו יניח את אופניו מידי יום בחצירו, במקום שאינו גורם לו כל נזק והוא גם מוכן להקנות לחבירו זכות שימוש מוגבלת זו. לפיכך, אי מחאת הבעלים על השימוש בנכס, מהווה הוכחה להסכמתם.

בבתי נכסיות רבים, ובעיקר באלו הקיימים שנים רבות, יש אנשים אשר במשך השנים תפסו "חזקה" על מצוות מסוימות [2]. כגון, עלייה לתורה ל"מפטיר יונה" במנחה של יום הכיפורים, לעבור לפני התיבה בתפילות הימים הנוראים וכדומה. לעיתים, מסיבות שונות, מבקש מתפלל אחר ליזכות במצווה ה"מוחזקת" זה שנים על ידי חברו, אלא שהמחזיק במצווה טוען שאין לנשלו ממנה מאחר שהשימוש בה במשך תקופה כה ארוכה הקנה לו "חזקה" על מצווה זו. האם הוא צודק?

ובכן, מעניין לגלות, כי בנידון זה נחלקו הפוסקים, אם המושג "חזקה" במצוות, אשר הונהג במשך הדורות והפך לעובדה הלכתית ברורה, זהה ל"חזקת מקרקעין" או ל"חזקת תשמישין". יש הסוברים (מהראנ"ח ח"ב סי' ע), כי המחזיק במצווה צריך לטעון שהיא נמכרה לו או שנמסרה לו באופן מפורש על ידי הציבור, בדיוק באותו אופן שמשנתנו קובעת לגבי קרקעות, אשר לשם הוכחת בעלות עליהן דרושה "חזקה שיש עמה טענה". אולם, אם המחזיק במצווה אינו טוען שהציבור הקנה לו אותה, שימוש במצווה במשך שנים אינו מקנה לו כל עדיפות על מתפלל אחר (כן ביאר הגרעק"א בתשו' תנייניא סי' י"ג, וכן נראה מפשטות לשון הרמ"א בדרכי משה ח"מ סי' קמ"ט).

[1] זו דעת הריב"ם בתוס' לעיל כג/ד ד"ה והא. אולם, התוס' שם ובתוספת ב"ר"י ו'א ד"ה אחזיק לאורדי פליגי וס"ל דצריך טענה. ועיי' ברשב"א שהביא ב' דעות בזה, והובאו ברמ"א ח"מ סי' קנ"ג סעי' ב'. ועיי"ש בקצות החושן סק"ג שביאר לשיטה זו, שקונה את הזכות להשתמש על ידי ההשתמשות עצמה.

[2] נידון ענף ונרחב ביותר קיים בספרי הפוסקים אם שייך "חזקה" במצוות. במאמר שלפנינו לא נכנס לעצם הנידון הרחב שדורש מאמר מיוחד בפני עצמו. ראה את דברי הגאון רבי יחיאל וינברג זצ"ל (שו"ת "שרידי אש" ח"א סי' כ"א) שכתב: ונראה לעין הסוקר שבתחילתה היתה הלכה זו של חזקה במצוות רפויה בידי רבותינו הפוסקים ולכן לא באה הכרעה מוחלטת והסכמה כללית בדین זה. אך לאט - לאט התגברה הדעה שיש לקבוע דין חזקה גם במצוות. שאלת חזקה היתה במשך הזמן לשאלה חשובה בסדר העבודה בבתי הכנסת ובחיים הדתיים של הציבור. הצורך בתיקון סדר קבוע במנהגי התפלה והקריאה בתורה והדאגה לשמירת השלום בחיי הציבור ומניעת ריב ומדון בענייני דת דרשו במפגיע לקבוע הלכה בשאלת החזקה. וכבר באה עליה הסכמת כל רבותינו האחרונים ודעתם היא הלכה פסוקה לכל ישראל, כי הם המורים לנו דרך בחיי דתנו והם המאירים עינינו בתורתנו הקדושה.

ימים רבים לא ראו אותו מכיריו של מר הנרי במצב רוח כה קודר. זה מספר חדשים שאין הוא מרוצה מהנעשה בסניפו הנמצא בניו יורק, ועתה לאור התנאים שהונחו בפניו, הבין כי ליבו לא שיקר לו. כל חייו האמין מר הנרי שאשורו של האדם תלוי בו עצמו, בו בלבד. אם תתאמצו, תצליחו! היה חוזר ושונה לעובדיו. על שולחנו המהודר היה מוצב שלט קבוע שנשא את הכיתוב: סוד ההלכה על המים טמון בידיעה היכן מונחות האבנים. כל עובד חדש שהתקבל לעבודה הוזמן לקרוא את השלט שעל השולחן של הבוס. ידידי, היה טופח על שכמו של העובד הצעיר, אם תסתכל, תתבונן ותשקול את מעשיך, תצליח. אין אפשרות אחרת. אבל מסתבר שישנה גם ישנה אפשרות אחרת.

עסקיו של מר הנרי התדרדרו מדחי אל דחי והוא לא ידע את נפשו. איש של כבוד היה מר הנרי. עתה הוא החליף את משנתו. בתקופה קשה זו הוא חזר ושינן לעצמו, כי לא ההצלחה עושה את האדם למוצלח, אלא הוא עצמו, בהתנהגותו, קובע זאת. נחמד. ילדינו ושכנינו לא יידעו מאומה, סיכמו ביניהם הנרי ורעייתו. רמת האוכל ירדה פלאים. הילדים שהורגלו למסעדות יוקרה נאלצו להסתפק בפרוסת לחם וחצי לבן. על בגדים חדשים איש לא חלם. איך שהוא הצליח מר הנרי לעבור תקופה של מספר חדשים, עד שיום אחד קרה הדבר, וילדיו הלכו לישון כשקביבתם ריקה. אין אוכל.

אותו לילה החליט מלאך החלומות להתעמר במר הנרי. אורות הבית כובו והנרי עלה על יצועו. טרם נרדם החלו לרצד מול עיניו תמונות ילדותו. כה עמל להשכיתן מלבו, ועתה הן לא הרפו ממנו. דמו סער בקרבו כאילו הדברים מתרחשים זה עתה. עומד הוא נער צעיר ורזה, מיוזע מכף רגל ועד ראש מן השמש הקופחת, ותוקע מסמרים בעוד ארגז עששה את דרכו על המסילה האוטומטית.

שקט מוחלט שרר בבית ומר הנרי המשיך לטוות את קורי מחשבתי אל תוך חלום מתוק. הנה, הנה הם הימים היפים בהם הצליח להקים סניפים רבים, ולהשקיע במקומות הנכונים. הוא חלף ביעף על פני התקופה הקשה והנה, לפתע, הכל חלף עבר. חבר ילדותו הציע לו להשתתף איתו ביסוד עסק חדש שפרח והצליח ורווחי העצומים כיסו את כל חובותיו ואף נותר בידו סכום הגון שיכול לשמש כבסיס איתן להפרחת פעילותו הכלכלית. חייו רחב השתפר על פניו של מר הנרי שמזה חודשים ארוכים לא חיך, הן בהקיץ והן בחלום. כהודיה לקב"ה על הטוב אשר גמלו, זימן מר הנרי קבוצת ידידים קרובה ורב מכובד, לסעודת הודיה מפוארת שנערכה בביתו.

שולחנות מפוארים ערוכים בסדר מופתי על ידי צוות מלצרים ענובים בפפיונים קיבלו את פני הבאים. בעל הבית קיבל את פני אורחיו כשבידיו מגש כוסיות לחיים ועל פניו צהלה רבת. המוזמנים התיישבו סביב השולחנות ומר הנרי נעמד על דרגש קטן והכין את עצמו לשאת את דבריו. שעות ארוכות לפני המסיבה התלבט מר הנרי עם עצמו כיצד לפתוח את נאוומו. לבסוף החליט כי הדבר המתאים ביותר לעשותו, הוא לפתוח בשירה זמרה לבורא עולם שחילצו מן המיצר.

מר הנרי הניף את ידיו באוויר כשמגרונו בוקעים ברננה פסוקי הנחמה של ירמיהו "חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו". הנוכחים נשאו אף הם את ידיהם ומחאיאות הכפיים הרעידו את קירות הבית. לפתע חוורו פניו של מר הנרי. מבעד לחלון נראה קנה רובה מכון היישר לקדקדו. הרובה היה לפות בידי האמונות של פושע מפורסם שתמונתו פורסמה בהבלטה על ידי השלטונות בכל הדרכים האפשריות.

זעקות הצילו נוראות שבקעו מגרוננו הניחר של מר הנרי המבועת פילחו את דממת הליל, ותוך מספר דקות מר הנרי מצא את עצמו עומד במרכזה של המולה נוראה.

שכנים מבוהלים פרצו אל הבית מכל עבר, כשבידיהם מטאטאים ומקלות שהם אספו במהירות עת שטעו לביתו של שכנם שהזעיקם באמצע הלילה.

דממה השתררה בבית. מר הנרי עמד בסלון ביתו החשוך, כשמסביבו שכניו ששנתם נקרעה בחטף. אט אט הרפו השכנים מן המקלות ומן המטאטאים והביטו בחמלה על מר הנרי המסכן.

דקה ארוכה עמד מר הנרי תוך שהוא צובט את לחייו. עדיין לא היה ברור לו איזה חלק שייך לחזיון העוועים והיכן מתחילה המציאות.

יבבות ילדיו שהתעוררו משנתם, החזירו אותו אל עולם המעשה. ילדים אינם מתביישים. גם זה היה אחד מן המשפטים האהובים על מר הנרי. תרגיש כמו ילד, היה אומר לעובד ביישן, גש אל הלקוח, לחץ את ידו בטבעיות ופתח איתו בשיחה על מזג האוויר. מה יש? תנסה. ואכן, ילדים לא מתביישים. ילדיו הרעבים תבעו בקול בוכים למלא את קיבתם הריקה. אבא! אוכל! אנחנו רעבים!

לא נלאה אתכם בכל פרטי המאורע. אך בסופו של דבר, כמה שכנים רחמנים הביאו מבייתם מצרכי אוכל בסיסיים, פתחו שולחן וערכו ארוחת ערב לילדים האומללים.

עם בוקר רווחה השמועה כי מר הנרי ירד מנכסיו, ויתכן שגם מדעתו.

למחרת שבו ונפגשו מלאך החלומות ומלאך ההצלחות.

מלאך החלומות לא הצליח לעצור את חיובו בשעה שתיאר את מר הנרי ההמום עומד באמצע הלילה, אדום כאש מבושה, בעוד השכנים מחטטים במקרה הריק כדי להאכיל את ילדיו הרעבים.

עיניו של מלאך ההצלחות נפערו בתדהמה: אין לך בושה? הרי זו אכזריות נוראה! גם לבזותו לעין כל, וגם לטעת בו אשליות שוא, שההתפכחות מהן היא מרה וקשה! כיצד עשית זאת?

הפעם הגיע תורו של מלאך החלומות לפעור את עיניו. האתה??? אתה תלמד אותי לקח על נטיעת אשליות שווא!!! הרי אתה, מלאך ההצלחות, משלה אנשים במשך שבעים ושמונים שנה! אתה לוקח בן אדם, נותן לו עשירות והצלחה והוא בטוח שיש לו הכל ולא חסר לו כלום. הוא בשיא ההצלחה, אין לו זמן לשיעורים, אין לו זמן לכלום, הוא עסוק מאד.

ואז, כאשר המסך יורד וההצגה מגיעה לקיצה, עולה היהודי לפני בית דין של מעלה ומגלה שהכל היה חלום. אין עשירות ואין הצלחה. כלום. עני מרוד. אמור לי, איפוא, ידידי, מי מאיתנו אכזרי יותר? אני, שלילה אחד השליתי בן-אדם, או אתה שמשלה אותו לאורך כל ימי חייו?!

מלאך ההצלחות השפיל את עיניו, אתה צודק ידידי. אני סומך עליהם, על בני האדם, שינצלו את שכלם כדי להבין מהי הצלחה אמיתית.

משק כנפיהם של המלאכים העיד כי שיחתם הסתיימה, ואנו נותרנו עם המסר החודר והנוקב, כי יש לנצל כל יום. לא לתת לו לחלוף לידינו מבלי לנצלו ללימוד תורה. יום ללא תורה, הרי הוא כיום שנעקר מלוח השנה, כאילו מעולם לא היה. ואילו יום שבו אדם למד תורה, הרי הוא נרשם באותיות של זהב בספר החיים, שהרי אין חיים אלא תורה.

אולם, התומים (שם ס"ק י"ט, על הדרכי משה שם) סובר, כי את ה"חזקה" על מצווה רוכשים בדיוק באותו אופן שבו רוכשים "חזקת תשמישין". היינו, אם אדם נהג במצווה במשך שנים ואיש לא מחה בידו, רשאי הוא לטעון, כי העובדה שהניחו לו לנהוג במצווה זו במשך שנים מוכיחה, כי הציבור מחל לו והקנה לו את הבעלות עליה, ואין הוא זקוק לטעון כי רכשה מידי הציבור בפועל.

אין "חזקה" על שטיפת רצפות בבית כנסת: עם זאת, כמובן, שאדם אינו יכול לתפוס "חזקה" אלא על מצווה אשר נהוג לרוכשה, כגון על עליה לתורה. אולם, המחזיק במצווה אשר אין נוהגים למוכרה, כגון, אדם שנדבה רוחו אותו לשטוף את רצפת בית הכנסת, אינו יכול לטעון שהעובדה כי הוא עושה זאת זה זמן רב מהווה הוכחה שהציבור מחל לו על מצווה זו. שכן, במשך אותן שנים לאיש לא היה איכפת שפעולה זו תעשה על ידו אך אין בכך ראייה שהציבור הסכים שרק הוא יעשה זאת (עיי"ש) שביאר כן ברמ"א, ועיי" בתש"ר ע"א הנ"ל שהוכיח שכוונת הרמ"א כד" התומים וא"צ טענת קניין בחזקת מצוות).

דף מג/א שאני ספר תורה דלשמיעה קאי

האם מותר להנות מדברי תורה?

בסוגייתנו מבואר, כי דיינים אינם רשאים לדון אדם החשוד בגניבת ספר תורה מעיר מגוריהם, משום שהם נוגעים בדבר. הגמרא מוסיפה ואומרת, כי גם אם יסתלקו הדיינים מזכותם הממונית בספר התורה השייך לכלל הציבור, עדיין פסולים הם לדון אדם זה, משום שהם עתידים לשמוע את קריאת התורה מן הספר הגנוב ושוב הם נוגעים בדבר.

נשאלת השאלה, הרי הנאה ממעשה מצווה אינה נחשבת להנאה, כמבואר במסכת ראש השנה (כח/א) ש"מצוות לאו ליהנות ניתנו", ולכן מותר להדליק נרות חנוכה בשמן של זיתי ערלה, האסורים בהנאה (פרי מגדים באשל אברהם תרע"ג ס"ק א'). ואם כן, גם הנאת הדיינים הנובעת מקיום מצוות הקריאה בתורה אין להחשיבה כהנאה, ומדוע הם פסולים לדון את דינו של גנב זה?

היד רמה בסוגייתנו מבאר, שאמנם אין מחשיבים הנאה ממצווה כהנאה ממונית, אך על הדיין לפסול את עצמו משיבה בדין גם כאשר יש לו נגיעה כל שהיא אל החפץ או אל האדם שאודותיו דנים. שכן, מאחר שקבעה התורה שעל הדיין להיות חף ונקי מכל פניה, ודיין זה חפץ בכל מאודו שספר התורה יוחזר לעירו, שוב אין הוא רשאי לדון את החשוד בגניבת ספר התורה, (עי' קובץ שיעורים בבא בתרא אות ק"פ שביאר כן בדבריו).

אלא, שהמהרי"ט (שו"ת ח"מ סי' פ'), חולק וסובר כי **נגיעת ממון בלבד** היא הפוסלת עדים או דיינים, ולפי שיטתו עולה, כי הנאת הדיינים מקריאת התורה אינה נחשבת כנגיעה אשר מחמתה עליהם לפסול את עצמם, לפיכך, עלינו למצוא הסבר אחר לדברי סוגייתנו (וע"ע בש"ך ח"מ סי' ל"ז ס"ק י' ובקצות החושן ס"ק ד' שהביא מחלוקת ראשונים). האפשרות העולה בין לומדי הגמרא ליישב את שיטת המהרי"ט, היא על פי דברי הט"ז (יו"ד סי' רכ"א ס"ק מ"ג. ועיין בקצות החושן ח"מ סי' ע"ב ס"ק ל"ד ובנתיבות המשפט שם שנחלקו בדבר) המחלק בין מצוות תלמוד תורה ליתר המצוות. לדבריו, הכלל הידוע "מצוות לאו ליהנות ניתנו", אינו חל על מצוות תלמוד תורה, שכן, חלק מהותי ממצוות לימוד התורה הוא הלימוד מתוך עונג והנאה. לפיכך, מאחר שגם לדיינים בני אותה העיר צפויה הנאה משמיעת קריאת התורה בספר זה, פסולים הם לדון את החשוד בגניבתו.

עיקר מצוות לימוד התורה להיות שש ושמת: דברים נלהבים הוסיף על כך האדמו"ר מסוכטשוב, בעל האבני נזר זצ"ל בהקדמה לספרו הנודע אגלי טל: "מידי דברי זכור אזכור מה ששמעתי קצת בני אדם טועים מדריך השכל ואמרו כי המתענג בלימודו אין זה כל כך לימוד לשמה, כמו אם היה לומד בפשיטות שאין לו מהלימוד שום תענוג... ובאמת זו טעות מפורסמת, ואדרבה, כי זה עיקר מצוות לימוד התורה להיות שש ושמת ומתענג בלימודו, ואז דברי התורה נבלעין בדמו".

שנים ארוכות היתה דעתו זו של הט"ז נחשבת כחידוש מבית מדרשו, אשר לא נשמע קודם לכן, ורבים סברו כי מצוות לימוד התורה היא שינון ולימוד ללא הנאת הלב והנפש. אולם, בדורנו זכינו לגילוי כתב גנוז של אחד הראשונים, רבנו אברהם מן ההר, שכתב (נדרים מג/א) גם הוא, שחלק בלתי נפרד ממצוות לימוד התורה הוא "להתענג וליהנות" מן הלימוד והכלל ש"מצוות לאו ליהנות ניתנו" לא נאמר לגבי מצווה זו (עי' מילואי חושן שם).

דף מג/א בני עיר שנגב ספר תורה שלהן

סעודה לרגל התחלת מצווה, נחשבת סעודת מצווה?

באחד האיזורים הסמוכים לעיירה נווארדוק שבליטא, נהגו לגבות מס לטובת קופת הקהילה על מכירת בשר. אך בשר שנרכש לצורכי סעודת מצווה זכה לפטור ממיסים.

כתיבת ספר תורה בשותפות: פעם אחת התארגנה קבוצת אנשים ושמה לה למטרה לכתוב ספר תורה אשר יהיה בבעלותם המשותפת. ביום המיועד להתחלת כתיבת הספר בקשו המארגנים לקיים סעודת מצווה ברוב עם. אולם, להפתעתם הם נדרשו לשלם מס על הבשר לצורך הסעודה, משום שלטענת גובי המס, אין סעודתם זו נחשבת כסעודת מצווה.

הגאון רבי יצחק אלחנן ספקטור זצ"ל (באר יצחק יו"ד סי' י"ט) נדרש לשאלה זו, ובתחילת תשובתו הוא מציין, כי הבסיס לנידון זה הוא, אם כתיבת ספר תורה על ידי מספר שותפים נחשבת כמצווה,

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

פנינים

דף מב/ב השותפין מחזיקין זה על זה

ה א' ב' ג' ד' של שותפות טובה

שותפות נאמנה מהי, למדנו מבית מדרשו של רבי מאיר מפרמישלאן זצ"ל. פעם באו אליו שני אנשים, שבקשו את ברכתו לשותפות העסקית שעמדו להקים. שאל אותם רבי מאיר "האם כבר כתבתם שטר שותפות?" לכתשהיבו השניים בשלילה, אמר הצדיק: "אם כן, אכתוב אני שטר עבורכם". לקח ר' מאיר נייר חלק וכתב עליו א' ב' ג' ד', והגישו להם.

תמחו האנשים ולא הבינו דבר. אמר להם: "ארבע אותיות אלו, ראשי תיבות הן, ובהן טמון סודה של שותפות מוצלחת: אמונה - ברכה, גניבה - דלות. היינו: אם תתעסקו ביניכם באמונה, תבוא עליכם הברכה. אולם, אם כל אחד גנב יגנב ויעלים מרעהו, חלילה, אזי תבא הדלות..." (ספורי חסידים עה"ת 490).

דף מב/ב במערתא דבי רב זכאי

לימוד סוגיית

שותפין במסירות נפש

גמרתנו מציינת, כי סוגייה מסויימת נלמדה במערה ולא בבית המדרש. רבי יעקב עמדין זצ"ל, מציין בהערותיו לסוגייתנו, כי לא לחינם ציינה הגמרא את מקום לימודם של חכמי סוגיה זו, והיא באה ללמדנו, כי גם כאשר נאלצו הם להמלט על נפשם מפחד האוייב, הם המשיכו ועסקו בתורה במסירות נפש, משום ש"כל כך חביבים עליהם היו דברי תורה!!! (עיין בב"ח שהוקשה לו ושינה את הגירסה).

לעילוי נשמת

הרב **גרשון שיין** ז"ל

בן הרב ברוך מרדכי ואסתר מיכלא ז"ל

נלב"ע כ"ח בתמוז תשס"ט **תנצב"ה**

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **רות רבקה ריטה פריידמן** ע"ה בת רבי אפרים פרנק ומרת חיה אידה גולדברג ז"ל נלב"ע ב' אב תשע"ד

ומרת **שפרה בר-אדון** ע"ה ב'ר יעקב ומרת טויבע-תניה זצ"ל נלב"ע י"א אב תשס"ו

תנצב"ה

נר ה' נשמת אדם

כלל ישראל מתאחד עם יצירת המזכרת החדשה מבית מאורות:

קטע יומי מהזוהר הקדוש עם **ביאור ייחודי והוקנות מאורות לחיים**

בתוספת משנה והלכה יומית

ורגן בלבנו מסתוככים מדי יום בהיכלו של רשב"י זוכים לחיים מאורים

ר' איד

תנא האלוקי רשב"י קורא לך:

גדולי הדורות גילו כי הזוהר הקדוש משתמש בלשון 'תא הזוי', כי בלימוד מוסרי הזוהר מתגלה האור זוכים לחיות בנועם ה' עין בעין לראות את רצונו מראות אור מרמזי:

להצטרפות *3764 חייגו עכשיו

מבצע השקה למצטרפים חדשים מיני 19.90

חודש ראשון ברבד 5 ש"ח

